

TIJORAT BANKLARINING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAGI O'RNI**Boyev Bekzodjon Jo'raxon o'g'li****Olqarova Zarina Nosir qizi***Toshkent Moliya Instituti talabasi*

Tijorat banklari, moliyaviy sohasidagi faoliyatining bir qismi bo'lib, mijozlar, korporativ mijozlar, hamda hukumat va boshqa tashkilotlarga moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi. Bu banklar, ayniqsa, qimmatli qog'ozlar bozorida muvofiqlashgan xizmatlarni taklif qilishadi. Bu xizmatlar orqali, mijozlar yoki korporativ mijozlar qimmatli qog'ozlar (masalan, hissa ko'p ayrim fondlari, obligatsiyalar, moliya sanalariga kiritilgan valyutalarning sharhli bozorlari va boshqa moliyaviy instrumentlar) sotib olish, savdo qilish va sotishlarini boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Qimmatli qog'ozlar bozori - bu moliyaviy tijoratning asosiy qismlaridan biri hisoblanadi. Bu bozor xususiyatlariga quyidagi misollar kiritish mumkin: xaridorga qimmatli qog'ozlar sotishining va qoplam narxlarining taqiqlanishi yoki oshirilishi mumkin bo'lgan miqdorda bo'lishi; bir nechta tashkilotlarning bir-biriga qarshi kelishuvchiligi va moliyalashish yo'nalishida tasir qilishi; miqdorlar va narxlar ustida qoplashuvchi spekulyativ imkoniyatlarning mavjudligi; valyuta kurdlari va moliya siyosati to'g'risidagi o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lishi. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi o'rni ko'proq qimmatli qog'ozlar savdosi bilan bog'liqdir. Ularga xizmat ko'rsatish orqali, banklar mijozlar uchun qimmatli qog'ozlar bozoridagi imkoniyatlarni tahlil qilish, ularni sotib olish va har bir mijozning xohlagan narsa uchun mos qaror qabul qilishda yordam berishadi. Bunday qimmatli qog'ozlar savdosi tijorat banklari uchun o'zining xizmat ko'rsatish sohasida katta va qimmatli tijoratni ahamiyatli qismlaridan birini tashkil etadi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi tijorat banklarining roli, mijozlarga yaxshi tahlil va ma'lumotlar taqdim etish orqali ularga sotib olish uchun eng yaxshi imkoniyatlarni taqdim etishdir. Bu tahlil va ma'lumotlar mijozlarga bozor holati, qimmatli qog'ozlar miqdori va narxlarida o'zgarishlar haqida ma'lumotlar beradi va ularni sotib olish yoki saqlashning yaxshi vaqti bo'lishini ta'minlaydi. Qimmatli qog'ozlar bozori o'zgarishchilik, rivojlanish va qanchalik ko'p miqdorda tijoratning mavjudligiga bog'liq. Bu ko'rsatkichlar asosida, banklar mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozori bilan bog'liq yangiliklarni kuzatish, ularning ko'rsatkichlarini taqdim etish va ularning takliflariga qarab mos qaror qabul qilish uchun xizmat ko'rsatishga harakat qilishadi. Boshqa bir maqsad, tijorat banklari mijozlarga ularning kirim-kuchlarini qog'ozlar bozorida sotish orqali ko'paytirishga yordam berishdir. Bu ko'paytirish tizimida, mijozlar sotib olish va sotish harakatlarini banklar orqali amalga oshirishadi, shuningdek, mijozlar tijoratda kattalashish uchun yordam beruvchi investitsiyalarni topishadi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga xizmat ko'rsatishning yanada ko'p yo'nalishlari mavjud. Ularga ko'chirilgan kreditlar, to'lov qabul qilish, hisobvara q xizmatlari,

moliyaviy maslahatlar va boshqa xizmatlar mavjuddir. Jamiyatning moliyaviy tizimi banklar, xususiy tadbirkorliklar va hukumatlar bilan bog'liq. Qimmatli qog'ozlar bozori tijorat banklarining roli, mijozlarni ularning talablari va xohishlari bo'yicha yaxshi tahlil qilish, ularni sotib olish yoki saqlashga yordam berish, shuningdek, mijozlarga xizmat ko'rsatishda yorliq bo'lishdir. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar uchun muhim bir tizim, mijozlarga qimmatli qog'ozlar sotish va sotib olish imkoniyatlarini taqdim etishdir. Bunday banklar, mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozoridagi holatlar haqida tafsilotli vaqtinchi ma'lumotlar taqdim etish orqali ularni moliyaviy katta risklardan saqlashga yordam beradi. Tijorat banklarining xizmatlarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi muhim ahamiyati bor. Ularga kattalashish uchun investitsiyalar, o'zaro kreditlar va boshqa moliyaviy xizmatlar taklif etiladi. Bunday xizmatlar mijozlarga ularning katta xarajatlari va moliyaviy risklarini kamaytirish uchun yordam beradi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, investitsiya jarayonlari va moliyaviy holatlar haqida tafsilotli ma'lumotlar taqdim etish orqali mijozlarga yordam berishadi. Ularga o'zlarining investitsiya strategiyalarini yangilash uchun yangiliklarni va bozor holatlarini taqdim etishadi.

Bundan tashqari, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga moliyaviy maslahat berishga ham yordam beradi. Ularga moliyaviy maslahatlar, kredit tahlilini, investitsiya strategiyalarini, tijoratda amalga oshirilayotgan katta shaxslarning aktivlarini va boshqa ko'rsatkichlarni taklif etishadi. Barcha bu xizmatlar mijozlarga moliyaviy zamonaviylikning yanada yaxshi tushunishiga va ularga qimmatli qog'ozlar bozoridagi harakatlarga mos kelish uchun yordam beradi. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, moliyaviy institutlarga, xususiy tadbirkorliklarga va hukumat tashkilotlariga xizmat ko'rsatishda ham katta ahamiyatga ega. Jamiyat moliyaviy tizimida tijorat banklarining roli juda muhimdir. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga qimmatli qog'ozlar sotish va sotib olish imkoniyatlari taqdim etishda, ularning moliyaviy risklarini kamaytirishda va moliyaviy maslahatlar berishda yordam beradi. Ularga xizmat ko'rsatishda, ularning katta xarajatlari va moliyaviy risklarini kamaytirishga yordam beradi va ularning investitsiya strategiyalarini yangilashda, tijoratda amalga oshirilayotgan katta shaxslarning aktivlarini tahlil qilishda va boshqa moliyaviy ko'rsatkichlarda ham yordam beradi. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, moliyaviy institutlarga, xususiy tadbirkorliklarga va hukumat tashkilotlariga ham xizmat ko'rsatishda katta ahamiyatga ega. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga xizmat ko'rsatish orqali moliyaviy rivojlanishda muhim ahamiyatga ega. Ularga tijoratda ishlov berish uchun kerakli moliyaviy resurslar taqdim etish orqali, moliyaviy islohotlar va investitsiya strategiyalarini yaxshilash orqali ularning moliyaviy xizmatlarini ko'rsatishda yordam beriladi. Bundan tashqari, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, xususiy tadbirkorliklar va hukumat tashkilotlariga xizmat ko'rsatish orqali moliyaviy tizimning iqtisodiy rivojlanishiga ham o'z hissasini qo'shadi. Ularga investitsiya va kreditlar taklif etish, moliyaviy maslahatlar berish,

tijoratda amalga oshirilayotgan aktivlar tahlilini amalga oshirish kabi xizmatlar ko'rsatish orqali ularning xizmatlari yanada yaxshi holatda bo'ladi.

Jamiyat moliyaviy tizimida, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar to'g'risida tushuncha muhimdir. Ular moliyaviy risklarni saqlash va mijozlarga moliyaviy xizmatlar taqdim etish orqali, xususiyl tadbirkorliklar va hukumat tashkilotlariga xizmat ko'rsatish orqali moliyaviy rivojlanishni yaxshilashga yordam beradi. Bunday banklar o'z vaqtida yangiliklardan xabardor bo'lish, bozor holatlarini tahlil qilish va mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozoridagi imkoniyatlari haqida tafsilotli ma'lumotlar taqdim etish orqali mijozlar bilan ishlashni yaxshi o'rganishadi

Bundan tashqari, qimmatli qog'ozlar bozori ko'pincha moliyaviy turmush muhitining istiqbollari va iqtisodiy holatidagi o'zgarishlarni ham namoyish etadi. Shuningdek, uning xususiyatlari va holati dunyoning muhtelif mamlakatlardan kelgan siyosiy va iqtisodiy talablarga ham bog'liq bo'lishi mumkin. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi o'rni, global moliyaviy tizimning asosiy qismidir va moliyaviy barqarorlik va kapital jalb qilishning muhim manbalaridan biri sifatida ahamiyat kasb etgan. Qimmatli qog'ozlar bozori, xususan tijorat banklari uchun daromad olish uchun zarur bo'lgan kapitalni jalb qilish va sarmoyalash imkonini beradi. Bu bozor orqali investorlar uchun qimmatli qog'ozlar xarid qilish va savdo qilish, shaxsiy va tashqi investorlar uchun kapital jalb qilish va moliyaviy riskni boshqarish imkonini taqdim etadi. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozori dunyodagi siyosiy va iqtisodiy o'zgarishlarni o'z ichiga oladi va kapital bo'shlig'i bozorini yuqoriga ko'tarishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu bozor orqali, banklar va boshqa moliyaviy institutlar yangi imkoniyatlar topish, risklarni boshqarish, daromad olish va savdo qilishni osonlashtirishadi. Shu bilan birga, qimmatli qog'ozlar bozori, moliyaviy turmush muhiti uchun ahamiyatli bozorlardan biridir va tijorat banklarining moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu bozor orqali savdo va moliyaviy aktivlar muhitini tahlil qilish, investitsiya qilish va kapital jalb qilish imkoniyatlarini oshirish mumkin. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi mahsulotlar o'z ichiga qarzlarni, hissalar, obligatsiyalar, opsiyonlar va boshqa turdagi qimmatli qog'ozlar kiritadi. Bu mahsulotlar, bozor o'zgarishlariga qaraganda turli xil xavfsizlik darajalariga ega bo'lgan daromad yoki dividendlarni ta'minlash uchun ishlatiladi. Tijorat banklari, bozorda xarid qilingan qimmatli qog'ozlarini xarakat qilish orqali kapital jalb qilishga qodir. Bunday investitsiya, banklar uchun daromad olishning oson va ishonchli yo'li sifatida xizmat qiladi. Shuningdek, banklar xarid qilingan qimmatli qog'ozlarni saqlab turish orqali kapitalni o'rnatish imkoniga ega bo'lib, bu ularning boshqa investitsiya shakllariga nisbatan ko'proq ko'rinadigan vaqtga ko'ra ortiqcha daromad ta'minlaydi. Tijorat banklari ayniqsa, katta korporativ buyumlar yoki tijorat shirkatlari tomonidan chiqarilgan obligatsiyalar va qimmatli qog'ozlar sotib olishda qiziqish ko'rsatadi. Shu bilan birga, tijorat banklari xarid qilingan qimmatli qog'ozlar orqali xarajatlarni kamaytirish va daromad olishda yordam beradi. O'zgaruvchilik va xavfsizlikka bo'lgan ko'rsatkichlarni e'tiborga olgan holda, qimmatli qog'ozlar bozori tijorat banklari uchun muhim moliyaviy manba

sifatida qaralgan. Bu bozor orqali, tijorat banklari moliyaviy riskni boshqarish, kapital jalb qilish va daromad olish uchun zamonaviy usullarni amalga oshirishadi va xalqaro moliyaviy tizimning muhim qismi sifatida ishlaydi. Tijorat banklari, moliyaviy sohasidagi faoliyatining bir qismi bo'lib, mijozlar, korporativ mijozlar, hamda hukumat va boshqa tashkilotlarga moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi. Bu banklar, ayniqsa, qimmatli qog'ozlar bozorida muvofiqlashgan xizmatlarni taklif qilishadi. Bu xizmatlar orqali, mijozlar yoki korporativ mijozlar qimmatli qog'ozlar (masalan, hissa ko'p ayrim fondlari, obligatsiyalar, moliya sanalariga kiritilgan valyutalarning sharhli bozorlari va boshqa moliyaviy instrumentlar) sotib olish, savdo qilish va sotishlarini boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Qimmatli qog'ozlar bozori - bu moliyaviy tijoratning asosiy qismlaridan biri hisoblanadi. Bu bozor xususiyatlariga quyidagi misollar kiritish mumkin: xaridorga qimmatli qog'ozlar sotishining va qoplam narxlarining taqiqlanishi yoki oshirilishi mumkin bo'lgan miqdorda bo'lishi; bir nechta tashkilotlarning bir-biriga qarshi kelishuvchiligi va moliyalashish yo'nalishida tasir qilishi; miqdorlar va narxlar ustida qoplashuvchi spekuliyativ imkoniyatlarning mavjudligi; valyuta kurdlari va moliya siyosati to'g'risidagi o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lishi. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi o'rni ko'proq qimmatli qog'ozlar savdosi bilan bog'liqdir. Ularga xizmat ko'rsatish orqali, banklar mijozlar uchun qimmatli qog'ozlar bozoridagi imkoniyatlarni tahlil qilish, ularni sotib olish va har bir mijozning xohlagan narsa uchun mos qaror qabul qilishda yordam berishadi. Bunday qimmatli qog'ozlar savdosi tijorat banklari uchun o'zining xizmat ko'rsatish sohasida katta va qimmatli tijoratni ahamiyatli qismlaridan birini tashkil etadi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi tijorat banklarining roli, mijozlarga yaxshi tahlil va ma'lumotlar taqdim etish orqali ularga sotib olish uchun eng yaxshi imkoniyatlarni taqdim etishdir. Bu tahlil va ma'lumotlar mijozlarga bozor holati, qimmatli qog'ozlar miqdori va narxlarida o'zgarishlar haqida ma'lumotlar beradi va ularni sotib olish yoki saqlashning yaxshi vaqti bo'lishini ta'minlaydi. Qimmatli qog'ozlar bozori o'zgarishchilik, rivojlanish va qanchalik ko'p miqdorda tijoratning mavjudligiga bog'liq. Bu ko'rsatkichlar asosida, banklar mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozori bilan bog'liq yangiliklarni kuzatish, ularning ko'rsatkichlarini taqdim etish va ularning takliflariga qarab mos qaror qabul qilish uchun xizmat ko'rsatishga harakat qilishadi. Boshqa bir maqsad, tijorat banklari mijozlarga ularning kirim-kuchlarini qog'ozlar bozorida sotish orqali ko'paytirishga yordam berishdir. Bu ko'paytirish tizimida, mijozlar sotib olish va sotish harakatlarini banklar orqali amalga oshirishadi, shuningdek, mijozlar tijoratda kattalashish uchun yordam beruvchi investitsiyalarni topishadi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga xizmat ko'rsatishning yanada ko'p yo'nalishlari mavjud. Ularga ko'chirilgan kreditlar, to'lov qabul qilish, hisobvara q xizmatlari, moliyaviy maslahatlar va boshqa xizmatlar mavjuddir. Jamiyatning moliyaviy tizimi banklar, xususi y tadbirkorliklar va hukumatlar bilan bog'liq. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi tijorat banklarining roli, mijozlarni ularning talablari va xohishlari bo'yicha yaxshi tahlil qilish, ularni sotib olish yoki saqlashga yordam berish, shuningdek,

mijozlarga xizmat ko'rsatishda yorliq bo'lishdir. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar uchun muhim bir tizim, mijozlarga qimmatli qog'ozlar sotish va sotib olish imkoniyatlarini taqdim etishdir. Bunday banklar, mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozoridagi holatlar haqida tafsilotli vaqtinchalik ma'lumotlar taqdim etish orqali ularni moliyaviy katta risklardan saqlashga yordam beradi. Tijorat banklarining xizmatlarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi muhim ahamiyati bor. Ularga kattalashish uchun investitsiyalar, o'zaro kreditlar va boshqa moliyaviy xizmatlar taklif etiladi. Bunday xizmatlar mijozlarga ularning katta xarajatlari va moliyaviy risklarini kamaytirish uchun yordam beradi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, investitsiya jarayonlari va moliyaviy holatlar haqida tafsilotli ma'lumotlar taqdim etish orqali mijozlarga yordam berishadi. Ularga o'zlarining investitsiya strategiyalarini yangilash uchun yangiliklarni va bozor holatlarini taqdim etishadi.

Bundan tashqari, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga moliyaviy maslahat berishga ham yordam beradi. Ularga moliyaviy maslahatlar, kredit tahlilini, investitsiya strategiyalarini, tijoratda amalga oshirilayotgan katta shaxslarning aktivlarini va boshqa ko'rsatkichlarni taklif etishadi. Barcha bu xizmatlar mijozlarga moliyaviy zamonaviylikning yanada yaxshi tushunishiga va ularga qimmatli qog'ozlar bozoridagi harakatlarga mos kelish uchun yordam beradi. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, moliyaviy institutlarga, xususiy tadbirkorliklarga va hukumat tashkilotlariga xizmat ko'rsatishda ham katta ahamiyatga ega. Jamiyat moliyaviy tizimida tijorat banklarining roli juda muhimdir. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga qimmatli qog'ozlar sotish va sotib olish imkoniyatlari taqdim etishda, ularning moliyaviy risklarini kamaytirishda va moliyaviy maslahatlar berishda yordam beradi. Ularga xizmat ko'rsatishda, ularning katta xarajatlari va moliyaviy risklarini kamaytirishga yordam beradi va ularning investitsiya strategiyalarini yangilashda, tijoratda amalga oshirilayotgan katta shaxslarning aktivlarini tahlil qilishda va boshqa moliyaviy ko'rsatkichlarda ham yordam beradi. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, moliyaviy institutlarga, xususiy tadbirkorliklarga va hukumat tashkilotlariga ham xizmat ko'rsatishda katta ahamiyatga ega. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, mijozlarga xizmat ko'rsatish orqali moliyaviy rivojlanishda muhim ahamiyatga ega. Ularga tijoratda ishlov berish uchun kerakli moliyaviy resurslar taqdim etish orqali, moliyaviy islohotlar va investitsiya strategiyalarini yaxshilash orqali ularning moliyaviy xizmatlarini ko'rsatishda yordam beriladi. Bundan tashqari, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar, xususiy tadbirkorliklar va hukumat tashkilotlariga xizmat ko'rsatish orqali moliyaviy tizimning iqtisodiy rivojlanishiga ham o'z hissasini qo'shadi. Ularga investitsiya va kreditlar taklif etish, moliyaviy maslahatlar berish, tijoratda amalga oshirilayotgan aktivlar tahlilini amalga oshirish kabi xizmatlar ko'rsatish orqali ularning xizmatlari yanada yaxshi holatda bo'ladi. Jamiyat moliyaviy tizimida, qimmatli qog'ozlar bozoridagi banklar to'g'risida tushuncha muhimdir. Ular moliyaviy risklarni saqlash va mijozlarga moliyaviy xizmatlar taqdim etish orqali, xususiy tadbirkorliklar va hukumat tashkilotlariga xizmat ko'rsatish orqali moliyaviy

rivojlanishni yaxshilashga yordam beradi. Bunday banklar o'z vaqtida yangiliklardan xabardor bo'lish, bozor holatlarini tahlil qilish va mijozlarga qimmatli qog'ozlar bozoridagi imkoniyatlari haqida tafsilotli ma'lumotlar taqdim etish orqali mijozlar bilan ishlashni yaxshi o'rganish. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi o'rni, yani kapital bo'shlig'i bozorining eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Bu bozor banklar uchun qimmatli qog'ozlar sotish va sotishga ta'minlash uchun ahamiyatli manbai hisoblanadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, tijorat banklari qimmatli qog'ozlar bozorida yirik ahamiyatga ega bo'lgan tashkilotlardan biridir. Qimmatli qog'ozlar bozori banklar uchun bir qancha imkoniyatlar yaratadi:

Kapitalni jalb etish: Banklar qimmatli qog'ozlar bozori orqali kapitalni jalb etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, bankning katta investitsiya loyihalariga mablag' jalb qilish va kreditlarni kengaytirishga yordam beradi.

Ehtiyoj kreditlar: Banklar qimmatli qog'ozlar bozori orqali ehtiyoj kreditlariga mablag' jalb qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu kreditlar daromadni kengaytirish uchun yoki muddatli qarzni to'lash uchun talab qilinadi.

Portfelio zararini kamaytirish: Qimmatli qog'ozlar bozoridagi portfelli tahlil qilish, zararlar va xavfli aktivlar bilan bog'liq risklarni baholash va kamaytirish uchun banklar uchun foydali bo'ladi.

Pul mablag'larini saqlash: Qimmatli qog'ozlar bozori banklar uchun pul mablag'larini saqlash va o'zaro o'tkazishning qulay usullaridan biridir. Bu, banklar uchun qaror qabul qilish va moliyaviy strategiyalar tayyorlashda foydali bo'ladi. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozori banklar uchun katta ma'lumotlar manbasidir. Bozorda amalga oshirilayotgan investitsiya va qog'ozlarning harakati banklar uchun xavfli risklarni aniqlashda yordam beradi va banklar uchun ma'lumotli qaror qabul qilishda foydali bo'ladi. Bular qimmatli qog'ozlar bozorining tijorat banklari uchun ahamiyatini ko'rsatadi.